

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

II. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 SEPTEMBER 1913.

N:r 18.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/23—1/24.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1913 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr.

75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Rikstel. 456. Allm. tel. 604.

9 f. m.—7 e. m.

Halt, vänta lite —

Kära medlem av F. K. P. R.!

Vi ha ju inte varit skilda åt på hela sommaren, och ändå är det, som om vi i dag skulle mötas på nytt på ett särskilt sätt. Ferierna — om det för dig har funnits några — äro slut, vi finna dig åter i din vanliga miljö, arbetet på alla håll är i full gång, människor ila om varandra på de kända vägarna, mötas med en hälsning och ett "hur har du haft det, vad har du gjort i sommar?"

Vi fråga det också, och då känner du genast att orden få en speciell innebörd. Medan vi vänta på ditt svar, tränger sig fram i minnet intrycket av en pregnant annonsbild, som en huvudstadstidning en lång tid bar på sin första sida. Det var en strängt allvarlig och dock mycket välvillig polis — en äkta engelsk "Bobby" — med lyftad hand hejdande den mötande på hans väg med orden: "Stop! Tarry a little, have you had your —" Halt, vänta lite, har Ni fått — och så följde namnet på vad respektive firma ansåg oundgängligt viktigt, vad det nu var, av livsförnödenheter.

I dag vilja vi för dig vara den där polisen, ordningens väktare, som på en gång allvarligt och för ditt eget bästa hejdar dig med ett: "Halt, vänta lite, har du fått din — *namnsamlingslista!*"

Du har bråttom, du vill kanhända lista dig förbi och alls inte svara på frågan. Men vi släppa dig inte genast. Du måste få några ord med på vägen, innan du ilar vidare — till ditt långa arbete eller dina tusen småbestyr.

Vet du av, att tre kvartal äro gångna av det år, som anslagits till namn-

Da den svenska kvinnan hittills visat sig vara fullt värdig det mått av frihet hon småningsom erhållit, är jag övertygad om, att hon också — den gifta såväl som den ogifta — skall visa sig vara värdig den utsträckta frihet, som jag hoppas, att en snar framtid skall skänka henne, likaväl som att genomförandet av de förändringar i kvinnans ställning, som nu stå på dagordningen, skall bliva till allas fördel.

Oscar Montelius.

insamlingen till förmån för kvinnans politiska rösträtt?

Alltså återstår, som du ser, bara ett kvartal, fattiga tre månader!

Du som tänkt göra så mycket för saken! Du har kanske också gjort lejonparten av det du föresatt dig under den ljusa, vackra tiden med de långa dagarna, — väl dig då.

Eller har du, dåraktigt nog, sparat det mesta till den korta mörka tid som återstår?

Tag i nu då med verklig fart, tag vara på varje stund, varje tillfälle, skynda dig innan regnet, smutsen och mörkret bli ursäkter för lusten att stanna hemma vid brasan och lampan, boken eller spetsömmen.

Och du, som läser detta blad, kanske t. o. m. håller det, men ändå tänkt dra dig undan allt besvär, all del i det gemensamma arbetet, tidens krav på oss nu levande. — Halt, vänta lite! Du har brutit mot solidaritetens lag, du vill skörda, där du intet plöjt, och komma fram där andra brutit väg, och du borde en stund i ensamheten ransaka ditt hjärta inför domaren — samvetet.

Du kan inte, du lämpar dig inte för det där arbetet, ärligt talat, är den inte bara högfärd, den där känslan? Många som låtit den råda ha till sist talat förnuft med sig själva, och se, de ha kunnat, de ha lämpat sig alldeles utmärkt! De ha funnit de rätta orden och spritt upplysning, glädje och nytt mod där de kommit.

Om du skulle låta högfärden gällande dig själv som person gå upp i den verkliga berättigade högfärden över kvinnornas tåliga och ihärdiga arbete att socialt, ekonomiskt och rättsligt höja hela sitt eget kön?

Du tror att det är ett svårt och pinsamt arbete. Detta att ringa på vid främmande dörrar och fråga om kvinnorna därinnanför vilja bli medborgare i sitt fosterland eller ej? Skada att vi ej ha plats för de tusende vittnesmål, som strömma in om hur roligt

och intressant det arbetet har varit. Hur livet ständigt bjudit nya faser, nya intryck, hur världen har oändligt vidgats utöver den egna lilla synkretsen, hur mycket tacksamhet som strömmat emot den besökande för givna upplysningar, för väckelse och nya intressen och för det uthålliga strävandet. Men först och främst: hur har ej under dessa vandringar medkänslan vuxit för alla dessa illa behandlade, ofria och andligen förkrympta varelser, som i poesi och riksdagsdebatter smyckas med namnet "hemmets drottning"...

Känn att det blåser rösträttsvind och gå ut att verka, medan sinnet och stegen känns lätta i den härliga septemberluften. De finnas som hunnit en socken på en söckendag.

Tror du dig om att hinna ett kvartal på ett kvartal?

Men börja eller börja på nytt i dag!

Gertrud Adelborg

60 år.

Med åren har Fredrika-Bremerförbundet allbuer blivit kvinnoökens centrala ämbetsverk i Sverige, och byråföreståndarinnan är dess expeditionschef. De flesta icke-politiskt färgade kvinnoökensmotioner i riksdagen ha där på ett eller annat sätt förberetts, och ingen kvinna vänder sig förgäves dit, när det gäller råd och anvisningar. Att det blivit så, är till inte ringa del Gertrud Adelborgs förtjänst, och då hon nu i dagarna fyllt 60 år, gå många tacksamma tankar över till hennes trevna hem i Gagnef, där man så gärna skulle önska henne ett fullständigt otium, om en fullständig vila vore någon möjlighet för hennes oförbrännliga energi.

De yttre konturerna av hennes levnad äro snart nedskrivna. Född i Karlskrona den 10 sept. 1853, i en sjöofficersfamilj, uppfostrades hon icke utan en viss militärisk disciplin, som sedan livet igenom satt sin prägel på henne. Vid faderns död flyttade famil-

jen till Uppsala, där hon gick i skola, varefter hon först fick en guvernantplats i landsorten och sedan blev skrivbiträde i Svea hovrätt. Därifrån kom hon på friherrinnan Adlersparres förslag att tillträda en plats vid Fredrika-Bremerförbundets nyinrättade byrå, vars första organisation huvudsakligen är hennes verk. Som byråföreståndarinna kom hon så småningom med nödvändighet även in på föredrags- och journalistverksamhet, och under föredragsresor i landsorten har hennes förtroendeingivande personlighet säkerligen väsentligt bidragit att skaffa förbundet nya medlemmar. Den undersökning hon 1889 i södra Sverige företog rörande orsaken till svenska allmogeflickors utvandring till Danmark, ingav henne första tanken på en svensk kvinnlig lanthushållningsskola, och med outtröttlig energi har hon också i Rimforsa-skolan förverkligat denna idé. Hur organisationen av denna skola helt tagit henne i anspråk, kunde man se redan av de oupphörliga tröttsamma resorna fram och tillbaka mellan Rimforsa och hemmet i Gagnef även under den tid, då hon lämnat byråns tjänst, d. v. s. efter 1907.

Under de sista åren av hennes Stockholmsvistelse hade också rösträttssaken tagit hennes krafter i anspråk. Sedan nämligen Fredrika-Bremerförbundet tagit initiativ till det första möte, som hölls i Sverige i denna fråga, var det naturligt, att en av dess funktionärer sedan ingick i Landsföreningens Verkställande utskott, och det blev då Gertrud Adelborg, som blev dess kassaförvaltare. Den allt starkare tillväxten av kvinnoökens arbetsfält, som på alla punkter medförde kontakt med andra sociala frågor, har också alltmera vidgat hennes blick för tidens krav, och Gertrud Adelborg hör till de av naturen kanske konservativt anlagda naturer, dem en utpräglad rättskänsla nästan kan driva över till radikalism på vissa områden. Om någonsin rättfärdigheten har varit en människas stora lidelse, så är det hos henne. "Hon ser bra snäll ut för att vara socialist", sade en gång om henne en beskedlig småstadsfru, som förfärats över hennes oförskrämda framhållande i ett föredrag av den sociala frågans betydelse. Och jag hörde en gång en socialdemokratisk kvinna ge henne det starkaste beröm hon kunde ge: "Fröken Adelborg är så rättvis, att om hon upplevat vad jag erfarit, så skulle hon vara ivrigare socialist än jag."

Som det nu är, står Gertrud Adelborg utom partierna, men för rättfärdigheten, var den än står till finnandes. Hela hennes lilla tunna, seniga gestalt lyser av hänförelse och kärlek, när det gäller en insats för rättvisans stora sak, och den som sett henne arbeta, skattar det för en lycka att ha kommit i beröring med denna sällsynt rönghjärtade och ovärldliga personlighet.

Lydia Wahlström.

BORSTMAGASINET

R. STOCKKLASSA

25 Drottninggatan 25

Allm. Tel. 50 58.

(A. F. 1582)

Svaluddens Pensionat

rekommenderas

R. T. Ulriksdal 17. A. T. Ulriksdal 85.

Postadr. Järva. Vördsamt Elin Johansson.

Frågobyran Kronan

Amanuensen C. Mothander

Mästernamnelsgatan 71, Stockholm. 10—4.

Alla juridiska uppdrag. Alla slags förfrågningar mot 1 kr. postförskott. Specialitet: Barnuppfostringsmål.

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Englands prästerskap och kvinnans rösträtt.

Anmärkningsvärd och glädjande är den välvilliga hållning så många av Englands präster inta till frågan om kvinnans rösträtt. Ett uttryck häråt gavs helt nyligen av en deputation, som å 150 engelska prästers vägnar sökte företräde hos mr Asquith för att avge en protest mot den s. k. cat and mouse bill (katt- och råttlagen), den av inrikesministern McKenna framlagda lag, enligt vilken en hungerstrejkande fånge, vars liv på grund av hungerstrejk råkat i fara, under detektivbevakning frigives för en kortare tid för att åter häktas, så snart hans hälsotillstånd anses medge en ny tortyr, vilket förfaringssätt upprepas, till dess hela den ädömda strafftiden avtjänats. Denna lag har väckt en allmän ovilja, ej blott inom suffragetternas egna led, och ett utslag för denna allmänna ovilja gavs i den nyssnämnda deputationen.

Premiärministern vägrade emellertid att själv ge företräde åt deputationen, som i stället mottogs av hans privatsekreterare, för vilken upplästes en av 150 präster undertecknad skrivelse, som slutade med följande ord:

"I Guds namn protestera vi mot denna grymma lag, som hittills saknar motstycke. Som medborgare anse vi den för den mest frångådd och orättvisa under hela vår generation; som kristna beklaga vi att våld sättes i st. f. rättvisa. Slutligen framhålla vi kraftigt nödvändigheten av att regeringen omedelbart upphör med förföljelser enligt denna lag och att den utan uppskov framlägger ett omfattande lagförslag om rösträtt för kvinnor." Efter förrättat värv styrde deputationen sina steg till parlamentet, där den utan vidare blev insläppt och tilläts fortsätta till vestibulen och terrassen till stor förvåning för dem, som två veckor förut sett en liknande fredlig deputation — denna gång emellertid bestående av kvinnor — kastas ut på gatan, medan tre av dem arresterades, därför att de försökte komma in i parlamentet.

Ännu ett utslag av de engelska prästernas rösträttsvänlighet finna vi i en petition till underhuset, vilken i dagarna igångsatts av Church League for Women's Suffrage. Denna förening, vars ordförande är lorbiskopen av Lincoln, utvecklar en synnerligen livlig verksamhet, den ger ut en egen månatlig tidskrift och bedriver en energisk agitation genom föredrag och broschyrer. Nu senast redogöres i sista numret av dess tidskrift för denna petition, vilken ej är avsedd att omfatta alla föreningens medlemmar, utan endast biskopar och präster, vilka med sin auktoritet anses skola kraftigast stödja rösträttskravet. Petitionen framhåller orättvisan i att ett demokratiskt land vägrar kvinnorna rösträtt och hur könsens andliga likställighet är en grundpelarna i den kristna läran, varjämte kvinnorna måste beredas tillfälle att göra sin röst hörd ifråga om de stora reformer, som alla de politiska partierna anse vara förestående. "Därför", slutar petitionen, "bedja vi att underhuset utan uppskov ville behaga utsträcka rösträtten till kvinnor på samma villkor som män". Med kännedom om den stora vördnad, som flertalet av Englands folk alltjämt hyser för sin kyrka och dess präster kan man känna sig övertygad om att petitionen, om den erhåller tillräckligt många underskrifter, verkligen kommer att göra en insats av betydelse i agitationen för de engelska kvinnornas rösträtt.

Till skydd för tjuvar

finnes en praktisk anordning till tamburdörren, som uppfunnits av W. R. Edling. Pris 3 kronor.

Särskilt invecklade skriv- och räknemaskiner repareras omsorgsfullt.

A. T. 251 85 • RÖRSTRANDSGATAN 34 • Stockholm.

Antis och spritintressena.

Då folkomröstning om kvinnorösträtten i april företogs i den amerikanska staten Michigan, avlogs densamma trots alla ansträngningar från kvinnornas sida. Denna utgång tillskrevs då i främsta rummet de i denna stat särskilt mäktiga spritintressena, och rösträttskvinnorna ha nu i en artikel i den amerikanska rösträttstidningen Woman's Journal framlagt ytterligare bevis för, att det verkligen var dessa, som avgjorde saken, trots antis' framhållande av, att detta påstående berodde på ett missförstånd.

Rösträttskvinnorna ha varken i Michigan eller på något annat ställe gjort kvinnornas rösträttsfråga till en nykterhetsfråga, dess grundprincip är icke "nykterhet eller onykterhet", och den är icke fäst vid någon särskild politisk trosbekännelse. Faktum är emellertid, att det i Michigan var motståndarna till nykterheten, som gjorde sig till kvinnorösträttsens ivrigaste bekämpare: varenda nykterhetsfientlig tidning i Michigan, varenda nykterhetsfientlig politiker uppträdde mot den, och alla bryggare- och krögare-sammanslutningar arbetade mot den. Nominellt hette det, att motståndet utgick från antiföreningarna, men dessa äro i hela staten endast fyra till antalet och äga ett fåtal medlemmar, de flesta tillhörande de högre samhällsklasserna, och deras krafter skulle ej på långt när räckt till för att effektivt tillbakaslå kvinnorösträtten. Och den enda organiserade opposition, som var i stånd att uträtta något, var ju sprittrusten.

Antipressen konstaterade efter omröstningen att "17 distrikt röstade för rösträtt åt kvinnor, 5 torrlagda och 12 icke torrlagda, alltså blott 30 proc. torrlagda och 70 proc. icke torrlagda". Den nämner dock ingenting om att de 30 proc. torrlagda gävo på 24 röster när lika stor majoritet för som de 70 proc. icke torrlagda. Vidare fortsätter den: "28 torrlagda distrikt röstade mot kvinnorösträtten och 38 icke torrlagda, alltså 84 proc. av de torrlagda och blott 76 proc. av de icke torrlagda." Referenten tillägger: "De anförda siffrorna äro synnerligen betecknande." Han glömmar emellertid att omtala, att de 84 proc. torrlagda distrikten gävo en majoritet av 17,113 röster mot jämfört med en majoritet av 79,031 röster mot från de 76 proc. icke torrlagda.

I själva verket förhåller det sig så, att nej-rösterna sedan förra omröstningen ökats med något över 16,000, och det har visat sig, att av dessa kommo 13,000 röster från distrikt, där nykterhetsfrågan var särskilt brännande.

Som ännu ett exempel på att det i denna stat är spritintressena, som stå bakom antirörelsen, kan nämnas, att vid den senaste omröstningen upprop om att rösta mot kvinnorösträtten sändes till de större tidningarna för införande, undertecknade av antiföreningen, men skrivna på papper med sprittrustens stämpel och betalade av densamma.

Nya utsikter i Amerika.

Stort uppseende har en artikel i Pall Mall Gazette väckt, i vilken påpekas att de amerikanska stater, där kvinnorna äga rösträtt, vid presidentval ha ett ofantligt försprång framför de övriga, i det deras röstantal ökats med 3 eller 4 mill., vilket praktiskt taget innebär att de bli tungan på vågen vid nästa presidentval. Detta faktum har helt naturligt väckt stort intresse i hela Förenta Staterna, och man kan ha skäl att vänta, att stater som New-York och Pennsylvania, där kvinnorösträtten står på dagordningen, ej skola förbli överksamma, medan andra, som t. ex. Illinois, fördublat sitt röstantal.

Denna kvinnornas nya maktställning diskuterades livligt på en i augusti i Chicago hållen konferens av delegerade från kvinnorösträttsstaterna — alltså representerande omkring 4 mill. valmän. Konferensens första åtgärd var en hänvändelse till Förenta Staternas kongress att tillsätta en kvinnorösträttskommitté i underhuset, i likhet med vad redan förut skett i senaten. Som det bästa sättet att hädanefter främja rösträttsarbetet ansåg man nämligen vara att koncentrera alla ansträngningar på att erhålla ett tillägg till Förenta Staternas konstitution, som skulle införa kvinnorösträtten i hela unionen samtidigt. Under årtal ha dylika hänvändelser gjorts till kongressen, men då de hittills kommit från till största delen rösträttslösa kvinnor, ha de ingen påföljd haft. Återstår nu att se, om de kvinnor, som faktiskt betyda något som valmän, skola kunna avspisas lika lätt, då de komma med sina krav.

Rösträttskolor i utlandet.

För att bereda kvinnorna för den stora rösträttskampanjen i staten New York anordnar den amerikanska L. K. P. R. under hösten under ledning av Mrs Chapman Catt en två veckors träningskurs för sina medlemmar. Kursen omfattar icke blott studium av gällande lagar och författningar, utan sådana praktiska ämnen som det ofentliga talandets konst, konsten att anordna och leda möten och det inte minst viktiga att samla pengar.

Den engelska L. K. P. R. har i år haft två mycket talrikt besökta sommarskolor i Oxford och i St. Andrews i Skottland. Under ledning av universitetsprofessorer och av rösträttsrörelsens bästa förmågor ha studierna även här riktats såväl på förberedelser för rösträtten som på träning för rösträttsarbetet.

Norge alltjämt föregångslandet.

Överrettsagförelser fröken Ruth Sörensen har förordnats till domare (byfoged) i Hamnerfest under ordinarie domarens frånvaro. Fröken Sörensen är född 1877 och avlade jur. kand.-examen 1900.

Visby första kvinnliga stadsfullmäktige.

Till stadsfullmäktig i Visby har vid nyligen inträffad ledighet valts med. lic. fru Sigrid Engström, f. Molander.

Dräkttyger Kr. 0:75 met.

tjock, kraftig vara, 70 cm. bredd, modärna färger, även passande till kjolar och barnkläder, Satinflaneler, nya, eleganta mönster 70 cm. bredd 0.65 met. 100-tals andra artiklar extra billigt.

Otto Oskarson, Klara N. Kyrkog. 22, 2 tr., Stockholm.

FILMS.

De enda konstitutionella stater i Europa, som icke ha en organiserad kvinnorösträttsrörelse och som icke äro anslutna till I. W. S. A., äro Spanien, Grekland och storhertigdömet Luxemburg.

Männens internationella kvinnorösträttsallians, som höll kongress i Budapest samtidigt med den internationella kvinnokongressen, avsånde följande telegram till mr Asquith:

Då många nationer betrakta Storbritannien såsom ett exempel i konstitutionellt hänseende, uttalar kongressen sitt beklagande att den brittiska regeringen icke lyckats infria sitt löfte att bereda möjlighet för ett kvinnorösträttsförslag att gå igenom i parlamentet och uttalar sin tillförsikt att Storbritannien ännu måtte bli ett av de första länder, som tillerkänna kvinnorna politisk rättvisa.

En schweizisk tidning har intervjuat Keir Hardie, som var närvarande vid Babels begravning. Den framstående engelske arbetarrepresentanten yttrade därvid, att med den aktivitet, som nu utvecklas av kvinnorösträttsanshängare i England, kommer kvinnorösträtten med all säkerhet att hemföra segern vid nästa allmänna val. Den har redan nu majoritet i underhuset; att den icke redan blivit lag, beror på mr Asquith, som är principiell motståndare till saken. Mr Hardie trodde inte att mr Asquith skulle komma att sitta kvar, det är troligt att hans efterträdare blir sir Edward Grey, och då finnes det intet skäl, varför inte kvinnorösträtten kommer att gå igenom.

En lokalavdelning av den engelska L. K. P. R. har nyligen bildats i Mussoorie i Indien. Fastän den nya föreningen, som naturligt är, rönt rätt mycket motstånd, ökas medlemsantalet och man har gott hopp om att rörelsen skall spridas.

Vid den nyligen hållna fredskongressen i Haag representerade Rosika Schwimmer den internationella kvinnorösträttsalliansen, varjämte delegerade sänts från flera olika landsföreningar. I egenskap av delegerad från Männens internationella kvinnorösträttsallians talade mr Prelooker för kvinnorösträtten såsom bundsförvant till fredssaken.

Vid Budapestkongressen voro icke mindre än 230 kvinnliga tidningskorrespondenter närvarande, representerande pressorgan i alla världsdelar.

New Yorks rösträttskvinnor ha bildat en rösträttsvandringssklubb med motto "hälsa och rösträtt". Klubben gör varje vecka en tur ut på landet. Överallt, där man drar fram, utdelas rösträttslitteratur, och där så lämpar sig, improviseras friluftsmöten. Man tar matsäck med sig och återvänder på aftonen till staden med tåg.

Vore inte detta ett efterföljansvärt exempel för våra svenska rösträttskvinnor, särskilt under dessa namnsamlingsstider?

När kronprins Olav av Norge vid ett besök i England hörde talas om ett suffragettuppträde, frågade han: "Varför ger inte morbror George rösträtt till kvinnorna i England, som vi gjort i Norge?"

Av de nio millioner kvinnor, som i Tyskland förtjäna sitt uppehälle utom hemmet, äro nio hundra tusen änkor eller gifta kvinnor med barn. Dessa kvinnor få bära dubbla arbetsbördor: för hemmet och för fabriken och för en lön, som ingen man skulle nöja sig med. *Kvinnans plats är i hemmet.*

Östermalms Sjuk-, Vilo- & Förlossningshem

12 Flöragatan STÖCKHOLM, 2, 3 o. 4 tr. (hiss). Telefoner: Riks 90 12. Allm. 12 50.

Läget för sjuk-, vilo- och förlossningshemmet är tyst och ostört. Soliga rum. All nutida komfort. Operationsrum. Badrum, med fullst. elektr. ljusbad, med eller utan massage, även för andra än hemmets patienter. De strängaste fordringar på hygien uppfyllda. Telefoner i varje våning. Gott dietiskt bord. Fritt val av läkare och ackuschörka.

Ref.: Dr E. O. HULTGREN, Dr ARTHUR FÜRSTENBERG, Dr ARNOLD JOSEFSON.

Föreståndarinnan HILMA FREDLUND, f. d. föreståndarinnan vid Stockholms sjukhem, Skuru o. vid Drottninghuset.

Gengångare.

Kvinnorösträttens verkningar i Finland.

I. Det politiska livet.

Det ges vissa lik som alltid titta, även om de blivit aldrig så grundligt ihjälslagna. De spöka ändå. Nu har N. D. A. pekat på det ovedersägliga faktum, att de senaste lantdagsvalen i Finland givit till resultat, att socialdemokraterna inkommit som det starkaste partiet, nära på lika starkt som samtliga borgerliga partier tillsammans. Och — för att citera ordagrant: "Det är naturligtvis intet tvivel om, att socialdemokraternas vid varje val allt starkare framrykning i Finland till väsentlig del beror på kvinnornas rösträtt." "Naturligtvis". Det är så självklart att något bevis behövs icke. Det enda försök som göres i den vägen är, att tidningen "upplysningsvis" meddelar, att av 20 — i verkligheten valdes 21 — valda kvinnliga ledamöter av lantdagen 12 — i verkligheten 13 — äro socialdemokrater, endast 8 borgerliga.

Att det socialdemokratiska partiet, då det till numerären är betydligt mera än dubbelt så stort som det starkaste av de borgerliga partierna (90 socialdemokrater mot 38 gammalfenomaner) och mer än tre gånger så stort som vart och ett av de övriga, också skulle ha flera kvinnliga ledamöter, absolut taget, än de andra, borde väl ej förvåna. Men hur litet detta väger som bevis, framgår utan vidare, om man räknar efter, hur stor procent de kvinnliga lantdagsmedlemmarna utgöra även av de andra grupperna. Det högsta procenttalet kommer då icke på socialdemokraterna utan på svenska folkpartiet, vilket inom sig räknar 16 proc. kvinnor; socialdemokraterna ha 14,4 proc., ungfinnarna 7 och gammalfinnarna 5,3 proc.

Någon statistik av de senaste lantdagsvalen, på grundvalen av vilken man kunde undersöka halten av N. D. A:s påstående, är naturligtvis ännu ej tillgänglig; men hela påståendet är endast en gengångare; det har både framställts förut och förut funnit sitt bemötande. Redan år 1908 sade prof. P. Fahlbeck alldeles detsamma (Statsvetenskaplig Tidskrift okt. 1908), och påståendet upptogs då till granskning av medlemmen av lantdagen d:r Arvid Neovius (Nutid febr. 1909) och senare av syskonen Dagmar och Arvid Neovius (Nutid 1911); den förra uppsatsen behandlar endast valen i Nylands län 1908, vilkas statistik då var den enda tillgängliga, den senare är däremot byggd på hela den samlade valstatistik för 1909 års val.

Något direkt bevis för hur kvinnornas röstat kan ju ej hämtas ur någon valstatistik, emedan omröstningen i Finland som annorstädes är hemlig; men författarna anse sig på indirekt väg kunna få fram det verkliga sakförhållandet genom följande resonemang. Ifall det socialdemokratiska partiets växt huvudsakligen beror på kvinnornas röster, bör det finnas en viss korrelation mellan procenttalet kvinnoröster och procenttalet socialdemokratiska röster, så att ju större procent kvinnorna utgöra av den samlade (effektiva) väljarmassan, dess större övertikt borde även det socialdemokratiska partiet ha inom samma kommun. Om man därför ordnar kommunerna inom en och samma valkrets enligt stigande kvinnoprocent, borde även mellan dessa kommuner finnas en analog stigande socialistprocent. Förf. ha företagit denna beräkning för varje valkrets inom landet (utom för finska Lappmarken, som endast väljer en re-

presentant) och slutligen för hela landet, och det visar sig med en alldeles förbluffande otvetydighet, att precis det motsatta är förhållandet: ju större procent av de röstande som utgöres av kvinnor, dess mindre gynnsamt blir valresultatet för socialdemokraterna. Vi ha här naturligtvis ej plats att avtrycka samtliga dessa tabeller, men vilja dock som åskådningsmaterial återge en, där man à priori snarast kunde väntat sig ett motsatt resultat, nämligen tabellen över samtliga städer. Den ser ut så här:

kv. %	sd. %	kv. %	sd. %
48,3	39,6	56,4	27,1
50,3	33,7	58,8	18,3
52,1	30,9	61,3	13,9
54,0	32,1		

Det är svårt att jäva dessa siffror. Det finnes heller intet skäl att antaga att förhållandena vid innevarande års val varit annorlunda; i alla händelser blir det N. D. A. som har bevisskyldigheten för ett sådant påstående.

Innan vi lämna denna gengångare, må det vara oss tillåtet att peka på ett annat yttrande i samma artikel. Tidningen skriver:

"Följderna [av kvinnorösträtten] skulle [i Sverige] bli långt betänkligare än i Finland. Det där rådande trycket nödvändiggör, som nyss antydes, en viss moderation, och man vet, att i Petersburg kommer att dragas ett brett streck över allt för radikala beslut. Detta verkar dämpande på överdrifterna."

Ett mycket gouterat högerargument mot kvinnornas rösträtt har som bekant varit, att kvinnornas inflytande skulle så äventyra landets utrikespolitik och försvaga landets väpnade styrkor, att det bleve ett litet byte för en erövringslysten fiende, till äventyrs Ryssland. Vi betvivla nu ingalunda, att N. D. A. finner det fullt förklarligt, och ingen motsägelse alls, om de ologiska och omogna kvinnorna å ena sidan vilja "bringa socialdemokraterna i högsätet" och å andra sidan själva i sitt oförstånd hitföra det verksamma motgiftet. För vår del känna vi kvinnorna bättre, och vi veta, att, socialdemokrater eller icke-socialdemokrater, behöva de intet försvar på denna punkt. Och visste vi det icke från oss själva, så ha just de finska kvinnorna visat oss det.

Men är N. D. A. säker på sig själv? Det kan icke förnekas, att i de ovan citerade orden framhålles ryssväldet i Finland som en *välgörande* motvikt mot de äventyrligheter, som socialdemokraterna tack vare kvinnorösträtten skulle kasta landet uti. Det är nästan som om tidningen beklagar, att man icke här har en dylik hämsko att sätta mot det hotande socialist-kvinnoväldet. Så är det väl ändå icke. Vi anse oss icke ha rätt att ens misstänka, att högerens mest utpräglade organ i verkligheten skulle *önska* en sådan motvikt mot ens det förskräckligaste socialist- och kvinnostyre. Men det är ej första gång vi ha förnummit samma ton i den tidningen, och man kan känna ångest för mindre.

Ty det är ju just det, att i Finland lagliga myndigheters lagliga beslut omintetgöras i och av ett annat land, som utgör det stora övergreppet; det är detta som är *förtrycket*, det är därför att detta äger rum, som vi alla i fosterlandskärlekens namn äro villiga att till det yttersta värja vår självständighet. Nu har läsandet av denna artikel i N. D. A. väckt i oss en beklämmande känsla av att, när dessa lagliga myndigheters lagliga beslut i N. D. A:s ögon äro

allt för radikala, då ser dock tidningen i förtrycket — en nyttig garanti.

Märkvärdigt nog har ingen människa reagerat mot detta; såvitt vi kunnat se, har ingen enda tidning slagit allarm.

Vi kvinnor må vara otränade i politiken, och omogna i mångt och mycket; men vi ha en oförvillad rättskänsla, och den säger oss, att även ett halvt eller helt omedvetet skelande efter förtrycket, då det kan utnyttjas emot politiska motståndare, är ett farligt symptom på vad som kan hända i farans stund.

Låt då även oss kvinnor se i den spegel, som N. D. A. håller upp för oss för att visa oss kvinnorösträttens sorgliga verkningar, och se vad Finlands egna män säga om de finska kvinnorna och om orsaken till deras erhållande av politisk rösträtt. Den frejdade vetenskapsmannen och f. d. lantdagsmannen prof. Ossian Aschan uttalar härom (Nutid maj 1913):

"Det var dock våra kvinnors härliga insats i striden för vår fäderneärvda kultur, som slutligen och utan varje motstånd ställde dem politiskt jämbördiga med mannen, den strid nämligen, som under åren 1899—1904 fördes mot de av den ryske generalen Bobrikoff med största energi igångsatta åtgärderna mot allt vad vi lärt skatta högt och heligt. Man kan säga, att kvinnan då gick i spetsen för motståndet. Med sin vida klarare blick för de stora räta linjerna i rättsuppfattningen var det ofta hon, som eldade modet och uppehöll hoppet hos männen."

Kanske även N. D. A. kunde ha något att lära av dessa finska kvinnor?

II. Hemlivet.

Ännu ett skarpskott mot den kvinnliga rösträtten har N. D. A. hämtat från Finland. Den 27 aug. återger tidningen ett utdrag ur en uppsats i Finsk Tidskrift av hr Onni Granholm, där förf. vill hävda, att kvinnorösträtten eller rättare hela den utveckling, som legat bakom och fört till kvinnorösträttens genomförande, har gjort kvinnorna i Finland allt mera omöjliga för hemmets uppgifter. Vi känna ej hr Onni Granholm och veta ej vilken vikt som bör fästas vid hans ord. Men lyckan har fogat det så, att i loppet av detta år ha lämnats jämväl en hel rad av uttalanden från finska män, samtliga nuvarande eller f. d. medlemmar av lantdagen, kända och skattade på båda sidor av Bottenhavet, angående verkningarna i Finland av den kvinnliga rösträttens införande. Vi rekommendera studiet av dessa uttalanden — de återfinnas i den finska tidskriften Nutid febr., mars, april, maj d. å. — åt alla, som vilja kanstöka om kvinnorösträttens verkningar i Finland. I första hand gälla dessa anföranden ett bedömande av kvinnornas direkta politiska arbete, först och främst i lantdagen; men en del av de härom tillfrågade beröra i sina svar även den här omhandlade sidan av saken.

Prof. Aschan säger i samma anförande, som vi redan här ovan citerat:

"Allt genom vissa utländska tidningar utkolporterat tal därom, att deras politiska emancipation hos oss gjort våra kvinnor olämpliga och ointresserade för sitt egentliga, maktfullgäddande kall inom familjen, är grundat på bristande information och falska föreställningar."

Prof. Th. Rein skriver:

"Den farhåga man ej sällan hört uttalas, att kvinnans rätt till deltagande i det politiska livet skulle göra henne främmande och likgiltig för sin huvudsakliga uppgift, att vara hemmets och

det uppväxande släktets vårdarinna, har icke här vunnit någon bekräftelse."

Senator Leo Mechelin yttrar:

"På förhållandena i familje- och samhällslivet har tilldelandet av politisk valrätt åt kvinnorna icke haft någon skadlig verkan; snarare tvärtom. Det ligger ju i sakens natur, att likställighet i rättigheter har en sund och förädlade verkan på människors sätt att bemöta varandra. Och att kvinnornas utövande av den politiska valrätten vore ägnad att störande ingripa i familjelivet och i husmoderns omsorger, är ej annat än ett fantasifoster av svaga män, som frukta, att deras traditionella auktoritet skall minskas genom en sådan reform."

Och frih. prof. R. A. Wrede förklarar:

"Att slutligen kvinnornas deltagande i det politiska livet icke utövat någon skadlig verkan på familje- och samhällslivet, därom är jag fullt ense med dem, som tidigare uttalat sig i frågan."

Sedan vi nu presterat fyra vittnen mot ett, kunde vi egentligen vara färdiga med även denna gamla gengångare. Men då den alltså för femtielfte gången manats upp emot oss, så kan det ju vara frestande att säga litet mera om den med detsamma.

Hr Granholm har ändå det förståndet, att han icke tillskriver enbart rösträtten de gravamina, han vill göra gällande mot de nutida kvinnorna vis å vis deras hemuppgifter. "Ty innan det stora språnget togs, hade redan många fjät trampats i samma riktning", säger han mycket riktigt. Men då han nu verkligen ser, att det ligger en utveckling bakom rösträtten, förklarande och medförande den, varför gör han då icke också klart för sig den orsak, som ligger bakom hela denna utveckling? Han känner säkert denna orsak mycket väl, om han endast vill tänka sig för; det är industrialismen, som drivit kvinnorna ut ur det gamla hemlivet. Då hemmen icke längre givit kvinnorna vare sig arbete eller bärning, ha de måst söka båda delarna i "yttervärlden", och det är icke mer än rimligt och naturligt, att de ändrade förhållandena också i viss mån ändrat kvinnorna och fått dem att ställa andra fordringar än förut såväl på hemmen som på männen, och likaledes att de därute så småningom fått samma behov att skydda sig själva och själva taga vara på sina egna intressen, som männen därute i yttervärlden alltid känt. De män, som nu icke känna sig sinnade att honorera dessa nya fordringar och nya behov hos kvinnorna, kunde då gärna göra sig själva den enkla frågan: vilja männen på fullt allvar ha hela denna stora industriella utveckling ogjord? Vilja de offra det materiella framsteget och leva som för ett par hundra år sedan eller ännu längre tillbaka? De varken vilja eller kunna detta, och de veta det. Men vore det då icke både ärligare och även förståndigare, om de slutade med jämrandet, sågo samningen i ögonen och helt enkelt hjälpte kvinnorna att göra det bästa möjliga av de nya förhållandena? Det är väl större chanser för ett gott resultat om de båda hjälpas åt, än om de hindra och bekämpa varandra.

De naturliga verkningarna av en stor allmän orsak kunna icke ändras genom en förvirrad tankegång, varandra motsägande slutledningar och fruktan för inbillade faror. Felaktiga slutsatser hålla aldrig länge, och de leda alltid på villovägar. Vad sade icke redan salig Palmær:

Allmänheten varnas för dålig logik.

Med insamlingslistor i gråa Uppland.

Det var den 19 juli som början var satt till fru Tonnings turné i Uppsala län. I Åkerby, Öster-Lövsta socken, skulle röst-rättsevangelium för första gången predikas av en kvinnlig talare. Alltså den 19 foro vi från Uppsala till Tobo och togo därifrån skjuts till Åkerby. Alla stugor på vägen besökte vi, och resultatet blev ej så dåligt. Nå, äntligen i Åkerby! Efter en dryg timmes väntan efter den utsatta tiden hölls föredraget inför en publik på omkr. 100 personer, varav hälften kvinnor. Att intresset var stort, märktes på den strykande åtgången av våra broschyrer och flygblad och inte minst av vykortet med talarinnans porträtt. Början var alltså god.

Den 20 juli voro vi i Söderfors. Resans strapatser och obehag hoppar jag över. Alltså i Söderfors, där fru T. hade att tala på ett stort nykterhetsmöte. Allting var gott och väl, utom vädret. Men när fru T. sent omsider fick tala, sken solen upp, och regnet slutade. Solen skiner alltid när fru T. talar. Där hade fru T. att tala för omkring 600 personer och framför allt intresserade personer. Det var dödyst under föredraget. Så många namn fingo vi inte då, men listor placerades på säkra händer.

Efter några dagars uppehåll började vi arbetet igen. Gimo bruk var då vår resas mål. Där hade vi väntat oss ganska mycket motstånd, men namninsamlingen gick förvånansvärt lätt. Senare fingo vi veta att fru Billing hållit föredrag där, vilket förklarar saken. Samma kväll lämnade vi Gimo, och begåvo oss till mera svårbearbetade trakter, närmast till Haberga gästgivaregård.

Följande dag, 24 juli, blev en ganska ansträngande dag. Vi hade beslutat oss för att med våra listor besöka Ekeby socken, en av de mörkaste i Uppland. Sagt och gjort, vi gingo med gott mod. Och mod behövdes det sannerligen, ty på den 1½ mil långa vägen mellan Haberga och Ekeby kyrka möttes vi av orubbliga: "Nej." Men väl framme ljusnade det. Vi försökte vår lycka på den största bondgården, och det lyckades genast. Den präktiga, energiska frun i huset tog genast en lista.

Den 25 juli gingo vi i ilmarsch genom 3 socknar. Från Haberga gick färden till Alunda och Stavby och vidare till Ramhalls gruvor och Morkarla kyrka. Under denna färd uppsökte vi lämpliga personer, som togo hand om våra listor, vi sålde broschyrer och delade ut flygblad och diskuterade. Från Morkarla kyrka gingo vi till Knaby station och därifrån till Dannemora, där fru T. skulle hålla föredrag. Dessförinnan besökte vi Österby bruk och lämnade kvar listor. Ingen av de andra dagarna hade kommit med sådana överraskningar som denna. Föredraget måste hållas på landsvägen! Men vi togo det med jämnmot. Vår vitgula flagga sattes upp, och föredraget hölls inför en talrik församling publik. Många kort och mycket broschyrer såldes och delades ut. Minnet av den kvällens röststrättsmöte är i mitt tycke det roligaste från hela resan.

Den 27 juli befunno vi oss i Karlholms bruk vid Vesslandsfjärden. Här blev fru T:s föredrag helt kort, men ivriga och intresserade personer togo sig an våra listor, och deras arbetshåg bådade gott för vår sak. Dagen därpå, 28 juli, var föredrag bestämt i Tierp. På nerresan dit besökte vi alla större samhällen, såsom Vesslands kyrkoby och Strömbergs bruk och funno överallt personer, som voro hågade att arbeta för namninsamlingen. Och detta i det smått föraktade, gråa Uppland. På kvällen hölls så föredrag i Tierp.

Nu följde ett par dagars vila, varpå vi den 3 aug. åter upptogo arbetet, nu i Vatt-holma. Även här lyckades det ganska bra. Själva kyrkoherdens fru tog hand om våra listor. Så fortsatte vi till Viksta, Örbyhus, Gamla Uppsala och Grillby. Den 3 sept. höll fru T. sitt sista föredrag i Enköping.

ENERGON

förordas av Svenska läkare såsom ett **kraftigt näringspreparat, verksamt styrkande vid allmän svaghet, blodbrist, rubbningar i nervsystemet och under rekonvalescens.**

Energion (i pulverform) säljes i kartonger à kr. 1.40, 2.60 och 5.80. Tillverkas av A.B. Pharmacia, Torkel Knutsonsgatan 33, Stockholm. Kontrollant: Professorn m. m. K. A. Vesterberg. Finnes Energion ej att tillgå på platsen tillskriv bolaget direkt.

Brev från Hjo.

Ordföranden och sekreteraren i F. K. P. R. invalda i folkpensioneringsnämnden.

Det är en känd eller åtminstone en allmänt driven sats att småstäderna i politiskt och kommunalt hänseende äro, i förhållande till våra större städer och industri-centra, långt efter sin tid.

En ljusning i detta avseende har dess bättre börjat inträda. I Hjo ha stadsfullmäktige i pensionsnämnden invalt ordföranden och sekreteraren i F. K. P. R. fru Gerda Bodén och fröken Lisa Gustafsson.

Vem skulle för ett par år sedan kunnat tro att stadsfullmäktige i Hjo skulle invälja de två ledande röststrättskvinnorna i samhället i en nämnd, som de ha att utse, i Hjo där kvinnoröststrättsrörelsen för helt få år sedan ansågs som en styggelse, och där platstidningen vid kvinnoröststrättsföreningens bildande skrev, att vi behöva ingen valboskap utan män.

Samhället har nu kommit till insikt om att det behöves även kvinnor för att kunna tillfredsställande sköta ett samhälls alla funktioner. Och varför skulle ej kvinnorna få deltaga i våra samhällens och vårt lands angelägenheter, dessa som utgöra över hälften av vårt lands invånare. Ja, den frågan är ej gott att besvara. Den allra minsta eftertanke skall visa oss att det är en oerhörd stor orättvisa mot våra kvinnor, att dessa skola hållas undan allt inflytande på vårt lands och våra kommuners angelägenheter.

Endast en enda sak borde vara bestämmande i vår ställning till kvinnoröststrätten, och det är rättvisan.

Man hör så ofta att kvinnorna ej äro mogna för röststrätt. Men när skola kvinnorna mogna? Väl aldrig om kvinnoröststrätts motståndare få råda.

Även hör man ofta att våra kvinnor ingen röststrätt vilja ha. Ja, sant är att det finns kvinnor, som ingen röststrätt vilja ha. De intressera sig inte så mycket för vårt lands väl eller ve att de önska deltaga i dess angelägenheter, och det är beklagligt.

Men inte är det väl rätt, att de intelligenta kvinnor som önska deltaga i skötelsen av vårt lands och våra samhällens angelägenheter skola hållas undan för dessa ointresserade varelser. Det är en stor orättvisa.

Vad skulle männen säga, om de icke skulle ha röststrätt, därför att en del män icke begagna sig av densamma. Jag tror männen skulle bli missnöjda.

Det är att hoppas, att intresset i våra kommuner vaknar för denna rättfärdiga reform och att opinionen blir så stark att motståndet vid nästa års riksdag blir brutet.

Det är en rättfärdig reform, och den måste genomföras snart.

Carl B—n.

Som helhet kan sägas att denna turné varit mycket lyckad. Allt som allt ha 22 platser blivit besökta, och 11 föredrag hållits. Motståndet har ej varit starkt mer än i en enda socken, varför man kan vänta det bästa resultat.

Med hälsningar till fru Tonning från reskamraten.

T. E.

Tala inte om 'et'!

När fru Widebeck och jag i somras kommo till Malmköping för att en solhet söndagsmiddag i juli söka tända någon liten röststrättseld, gav man oss ej mycket hopp om att några av köpingens invånare skulle finna sig manade att stänga in sig i den lilla kvava godtemplarsalen. Men de kommo — män, kvinnor och barn — och att vi ej reste dit förgäves, därom vittna namnen på röststrättslistorna.

Jag anförde en del om kvinnans ställning inom äktenskapet enligt forna och nutida lagar. Jag antar, att många av mina åhörare kände ungefär detsamma som jag själv känt vid studiet av detta ämne: i början en trygg överlägsenhet gentemot "barbariska" tider och en belåten suck: "gud ske lov, att det där är förbi", och sedan en djup och bitter förödmjukelse inför vår tids förhållanden, när ögat äntligen vågar och förmår se dem i deras nakna, råa och oetiska verklighet. Det gör ingen kvinna med den flacka uppfostran vår tids kvinnor fått, om ej hon själv druckit ett äktenskapligt eländes bittra kalk, eller hon har nog förstånd och nog hjärta att kunna i medkänsla följa sina olyckssystrar. Jag förstod det ej förrän ganska sent. Det var en gång, jag skröt med vår tid, ty jag visste icke, hurudan den är, utan trodde, den var sådan, som jag själv dittills lärt känna den. Jag talade med en gammal, ovanligt begåvad kvinna i en liten landsortsstad, lyckligt gift, mor till många präktiga barn, förmögen, ansedd som få där i samhället.

"Du vet inte, hurudant ett äktenskap kan vara i vår tid. En hustrus ställning kan vara sämre än i någon föregående tid", sade hon.

"Då är det hennes fel. Vår tid med aktning även för den svagas rätt!"

"Du anar inte, vilka medel att tvinga sin hustru lagen ger mannen, om han vill begagna dem."

Ingen röststrättsvind varken i in- eller utland har blåst så starkt på röststrättsnistan i mitt hjärta, som den gamla ståtliga damens milda, resignerade stämma.

I Malmköping satt där emellertid en äldre man och hörde på mycket uppmärksamt om både förr och nu. Efter föredraget sade han till mig: "Allt det där vet inte karlarna om, och jag ska säga doktorinnan något: tala inte om 'et' för dem!"

Han tyckte nog, att jag var grym, då jag svarade, att vi just skola tala om det både för männen och hustrurna, tyckte så, därför att han nog utgick ifrån att vi kunde bli orsaken till att mängden man skulle pina sin hustru, som nu i okunnighet om sin makt och hennes hjälplöshet icke gör det. Men jag utgår ifrån att det finns så pass mycken rättskänsla och aktning för människovärdet, att om människor i allmänhet trängde in i frågan och bildade sig ett begrepp om allt det sorgliga, som är konsekvensen av att hustrun-modern behandlas i lagen som mindrevärdig medlem av familjen, i medborgerligt hänseende ett barn i jämförelse med man samt myndiga barn och tjänare, så skulle alla hederliga människor instämma med en mor, som sade: "Jag blygs, att män stiftat sådana lagar och att kvinnor lyda dem."

Därför ställde jag mot rådet: "Tala inte om 'et'!" mitt grymma råd: "Tala för all del om 'et'!"

Jenny Velander.

Arbetet ute i landet.

Arvika F. K. P. R. anordnade den 16 och 17 aug. en trädgårdsfest i Agneteberg utanför staden. Festen blev vacker och värdig och besöktes på lördagen av 800 och på söndagen, trots det ogynnsammaste väder, av 200 personer. Av behållningen har styrelsen anslagit 50 kr. till Kvinnornas hus på Baltiska utställningen, och för övrigt användes den i agitationens tjänst. Inom föreningens namninsamlingsområde å landsbygden ha hittills hållits 7 föredrag.

Eslöv F. K. P. R. hade den 16 aug. sammanträde under ordförandeskap av fru Ester Hofvander-Sandberg. Önskvärdheten av att få in en kvinnlig representant i pensionsnämnden debatterades, och beslöts att styrelsen skulle vidtaga lämpliga åtgärder för sakens realiserande.

Krokstrands F. K. P. R. hade den 26 juli anordnat ett friluftsmöte, varvid fröken Sofia Svensson från Göteborg föredrog en "Historik över kvinnornas röststrättsfråga och varp på kvinnorna grunda sina fördringar". Mötet var besökt av 3—400 personer, och Krokstrands musikkår medverkade.

Rönninge-Tumba F. K. P. R. hade den 10 aug. möte i Tumba. Sedan fru M. Bolin hälsat de närvarande välkomna och Tumba stråkorkester spelat ett par nummer, lämnades ordet till fredstalaren C. Sundblad, som i ett timplångt anförande besvarade frågan: "Varför vill jag ge kvinnorna röst-rätt?" Talaren framhöll särskilt vikten av att kvinnorna få fullt komma med i kulturkampen, varigenom rätten och humaniteten skulle bättre göra sig gällande. Efter ännu några musiknummer talade fru M. Bolin om reglementeringskommitténs lagförslag och framhöll att reservanternas förslag vore det enda, som kunde tillfredsställa sedlighetsvännernas krav. Slutligen antogs enhälligt samma resolution som på kvinnomötet i Stockholm den 19 april. Mötet avslöts med uppmaning att teckna sina namn på opinionslistorna.

Ängelholms F. K. P. R. hade den 15 aug. avskedsfest för sin nitiska och dugliga ordf., doktorinnan Lindstedt, vilken nu lämnar samhället för att bosätta sig i Stockholm. Festen hölls i godtemplarsalen, som dagen till ära festligt smyckats i vitt och gult med röststrättsfanan i fonden, blommar m. m. Föreningens vice ordf., fröken Rosander, frambar i ett värtaligt anförande föreningsmedlemmarnas tack till doktorinnan Lindstedt för hennes energiska arbete och intresse för föreningen och tillönskade henne lycka på den nya platsen samt överlämnade en präktig bukett med vita och gula band med inskriptionen: Tacksamhetsgård från Ängelholms F. K. P. R. 1903—1913. Författarinnan fröken Wester avgav sedan under kvällens lopp en fängslande berättelse från röststrättskongressens förhandlingar i Budapest. Doktorinnan Lindstedt uttalade till slut sitt hjärtliga tack för den varma hyllning som ägnats henne samt tillönskade föreningen en god framtid.

Nya landvinningar.

Nya F. K. P. R. ha bildats i Haverö efter föredrag av fröken Elin Wahlquist och med fru Anna Nordell som ordförande samt i Löt efter föredrag av fröken Hildur Vikblad från Arvidsjaur och med fru Anna Hansson som ordförande.

I sällskap med fredsvännerna.

Genom vänligt tillmötesgående blev jag i tillfälle att tala om kvinnans medborgarrätt på tvänne möten arrangerade av fredsföreningen i Södertörn; det första hölls i Berga by, Sorunda socken, söndagen den 31 augusti, i en loge tillhörig en arrendator. Anslutningen till mötet var ganska stor och intresset för kvinnoröststrätten likaså, och det lyckades mig att få såväl kvinnor som män att ta listor för namninsamlingen. Vid den efter föredragen anordnade diskussionen måste jag bemöta ett framkommet påstående att alla röststrättskvinnor nog komma att mer eller mindre uppföra sig som de engelska suffragetterna; jag lyckades göra detta så att den, som framkastat påståendet, tackade för de upplysningar han fått och ursäktade sig med att pressens uppgifter i denna sak gjort honom tveksam.

Det andra mötet försiggick i Svärdsö, Torö kapellförsamling i skärgården, söndagen den 7 september, och var besökt av ungefär lika många intresserade åhörare som det föregående. Sedan här, liksom i

Rättegångar

Bevakning av mål i Överrätter och Ämbetsverk, Aktenskaps-, Arvs- och Testamentsrätt, Skilsmässor, Skogs- och Jordavtister, Beskattningsfrågor m. m. billigt.

Juridiska Ombuds- & Advokathyrån

Gamla Kungsholmsbrogatan 38, Stockholm.
Tel. Brunkeberg. 29 41.

Berga, fredsföredrag hållits, talade jag över samma ämne och fick glädjen att därefter utlämna flera listor för namninsamling. Skärgårdsbefolkningen är i allmänhet mer vaken och förberedd för påverkan i frisinad riktning än folket på fastlandet och jag tror, att om man kunde trotsa de obekväma kommunikationerna med skjuts och båt och göra fler besök hos dem, rösträttsarbetet skulle bli mycket tacksamt. Stämningen vid båda mötena höjdes genom att jag medförde min luta och utförde sånger, som upptogs med bifall.

Nu går färden i sällskap med fru Aug. Tønning och lutan mot norra delen av Stockholms län, där möte hålles först i Östhammar den 10.

M. B.

Särlagstiftning för kvinnor.

Med anledning av att frågan om lagstadgad tio timmars arbetsdag för kvinnor kommer att behandlas på den internationella arbetarskyddskongressen i Bern under innevarande månad, ha deputerade från socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott och socialdemokratiska kvinnornas samorganisation i Stockholm uppväntat civilministern och till honom överlämnat en skrivelse av innehåll att en dylik särlagstiftning icke skulle vara till skydd för kvinnorna, utan endast skärpa konkurrensen mellan män och kvinnor samt försvåra kvinnornas utkomstmöjligheter. I skrivelsen hänvisades särskilt till det uttalande mot lagstadgad tio timmars arbetsdag för kvinnor, vilket gjordes den 26 augusti på ett möte av arbeterskor i Stockholm.

Resebrev och intryck från England.

Av Jenny Lindhagen.

Red Cottage 28 aug. 1913.

Den 21 juli anno 1913 startade min man och jag vår länge påtänkta resa till England från Kristiania och togo vägen över Bergensbanan till Voss för att därifrån fortsätta resan över Eide m. fl. vackra platser, med omväxlande skjuts och båt, med Stavanger som närmaste mål. Vi gjorde där några dagars uppehåll i anledning av en fredskongress, vartill vi voro inbjudna.

Norge är ett underbart vackert land, och dess skönhet verkar mäktigt. Jag kom under vår resa åter och åter till strofen i den norska sången: "Norges beste værn og fæste er dets høie fjeld". Dessa bergjättar, som stupa brant ned i fjordarne och skjuta upp bredvid varandra så långt ögat ser, de imponera på oss små människor. Men vad jag också lärde under resan genom Norge, var tanken på, hur svårt det måtte vara att leva i denna fjällvärld, som för turisterna var så vacker att se på. Också sade en av dessa fjällbor, som skjutsade för oss: "Ja, turisterna tycka att fjällen äro vackra, men vi tycka att lägländet är vackrare, ty därpå kan man leva." Det sade mycket i få ord. Det var gripande att se dessa oerhördt fattiga små grå stugor på fjällsluttningarna här och var, med sina små, små rutor av jord att odla. Man kunde ej förstå vad dessa människor livnärde sig med hela den långa vintern där uppe i fjällen, där de ej ha skogskorslor att leva av, som på många håll i Sverige. Bonden, som skjutsade oss, sade också, att vad han nu under sommaren förtjänade med skjutsar, måste han noga spara för vintern. Så man ser att allting har två sidor, även det man finner skönast många gånger.

Staden Stavanger har ett vackert läge,

En broschyr i ett aktuellt ämne.

BARN OCH MÖDRARS RÄTT, särskilt med hänsyn till frågan om bidrag från försumliga försörjare och om barnpensionering. Av Anna Lindhagen. P. A. Norstedt & Söners förlag. Pris 40 öre.

Fröken Anna Lindhagen, som i många år ägnat det livligaste intresse åt de ensamma mödrarnas och deras barns rättsliga ställning, sammanför i denna innehållsrika lilla broschyr dels redogörelse för lagar och lagförslag i Danmark och Norge i hithörande frågor, dels sina egna förslag till ändringar och tillägg av nu gällande lagbestämmelser i Sverige.

Det första kapitlet ägnar hon skildringen av de ensamma mödrarnas och deras barns ställning, vilken skildring hon belyser med exempel från det praktiska livet. Sedan uttalar hon sig med anledning av hr Brantings förslag om barnpensionering såsom tillägg till lagen om folkpensionering, i det hon uttrycker som sin önskan, att en sådan lag, dock mera vidsträckt, skall bli verklighet.

Hon ägnar därefter lagstiftningen för försumliga försörjare ett synnerligen ingående kapitel och visar genom redogörelser för förhållandena i Danmark och Norge, samt även i Finland och Tyskland, huru mödrarnas ställning i dessa länder är betydligt mera tryggad än i Sverige. Uppdelningen av denna redogörelse är mycket överskådlig, även för dem som icke äro fackmän i ämnet. Redan titeln på de olika avdelningarna visar detta, t. ex.: Bevakandet av barnets rätt, Övervakning och förmyndarskap, Anmälningsskyldighet angående föräldraskapet, Bidragets storlek och åldersgränsen för dess betalning, Särskild bidrag vid barnets födelse och under anningstiden och Utkrävning av bidrag.

I ett särskilt kapitel sammanfattar hon de senast genomförda och under behandling varande förändringarna i lagstiftningen rörande hithörande frågor i såväl Norge som Danmark. De tvänne sistnämnda

kapitlen vittna om särdeles goda kunskaper om våra grannländers förhållanden.

Slutligen redogör fröken Lindhagen för vad i hithörande ämnen gjorts i svenska riksdagen och framlägger även sina egna åsikter beträffande möjligheter till utvecklingen av alimentationslagstiftningen. Hon påpekar bl. a. önskvärdheten av att myndigheterna skola äga skyldighet att bevakna barnets rätt, i likhet med det system som sedan länge är rådande i Norge. Detta skulle på ett lämpligt sätt kunna komplettera en lagstiftning i enlighet med den i Danmark införda. Även ifrån Finland är uppslag till lagstiftning att hämta.

Hon föreslår vidare, att i Sverige utredning omedelbart bör företagas angående införande av en effektiv alimentationslagstiftning, varigenom bidrag från det allmänna av annan myndighet än fattigvården kan utbetalas i förskott. Hon fasthåller, att verklig trygghet för erhållande av bidrag från försumliga försörjare kan endast nås genom att kommunen själv lägger ut bidraget ifråga. Förslag till såväl barnpensionering som till moderskapsförsäkring bör framläggas samtidigt med nya förslag angående lag om fosterbarns vård och lag angående försummade barn för att enighet skall vinnas inom barnavårdslagstiftningen.

Fröken Lindhagens här ovan omnämnda förslag torde vara väl värda att beakta, då hon genom sin mångåriga verksamhet som barnavårdsinspektör vid Stockholms stads fattigvårdsnämnds utackorderingsbyrå samlat en rik erfarenhet i hithörande ämnen, och broschyren bör därför läsas av en var, som är intresserad för dessa för kvinnorna så viktiga spörsmål.

Spectatrix.

Kvinnor i pensionsnämnd.

I pensionsnämnden för Arvika stad har invalts handlanden fröken Stina Andersson, med handlanden fru Amanda Larsson som suppleant och i landsförsamlingens nämnd fru Maja Fjæstad, Rockstad, med fröken Nanna Norbäck, Strand, som suppleant.

Skattefritt!

Skattefritt!

Heleneborgsg. 15. A. T. 31 64

Rekommenderas som en erkänd god och närmande måltids- och läskedryck.
Finnes på buteljer samt svagdricka på fat.

Kommentarier överflödiga.

I N. D. A. har på framskjuten plats och under uppseendeväckande rubriker stått att läsa följande insändare:

"Som ett belysande bidrag till halten av agitationen för kvinnans politiska rösträtt kan anföras, att tvänne kvinnor, mor och dotter, bägge gifta, utan sina makars vetskap* tecknat sina namn å en agitationslista, och då de tillfrågades varför de gjort detta, så svarade de, att den som presenterade listan bad dem skriva sina namn. Nämnda kvinnor togo ingen kännedom om listans innehåll, men den som frambar listan sade, att det var för kvinnans bästa att få så många namn som möjligt. Tilläggas bör att det allra bästa förhållande är rådande emellan dessa underskrivande damer och deras makar.*"

* Kurs. av oss.

Requirera opinionslistor!

RYNKTIKTUR

Majorskan Edmann

borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att förnygra och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag.

I parti och minut i

FRANSKA PARFYMAGASINET

Hovleverantör

21 Drottninggatan 21, Stockholm

samt i förnästa Parfymafäror. (A. F. 1555)

att det måste vara långt kvar ännu till verklig humanitet och demokrati i ett land, där ännu i vår tid de, som representera de högsta platserna i parlamentet eller anorstädens, vid högtidliga tillfällen använda sig av så föräldrade bruk som peruk och stångpiska, något som jag trodde numera var hänvisat endast till teater och maskerader. Och nästan överallt, var man går och står, är det privat egendom.

Ja, det rika England kan skatta sig lyckligt, så länge "slavarna" sova, — men om de vakna!

I Newcastle, för att återgå till resan, mötte oss vår älskvärda värd och värdinna, mr och mrs Coates-Hansen, till vilkas vackra hem i närheten av Middlesbrough vi voro inbjudna att tillbringa några lugna sköna veckor.

Red Cottage, mr och mrs Coates-Hansens förtjusande hem, var beläget femton minuter med tåg från Middlesbrough, i härlig luft med vidsträckt utsikt över bergen och de milsvida engelska ljunghedarna, som man först måste se för att kunna förstå och älska. Deras hem låg där så soligt och fritt, en bild av dem själva, och omgivet av en härlig rosenträdgård och gav en helt annan föreställning om ett suffragetthem, än vad man i allmänhet har, d. v. s. motståndarna till rörelsen. Dem ville jag svara: det beror ej på om man är suffragett eller icke, utan på intelligensen och förmågan att ordna det hela och förståelsen av vad verkligt duglig hjälp i hemarbetet är värd.

Allt detta har mrs Coates-Hansen förstått att göra gällande, och jag kan gärna säga, att jag aldrig sett ett hem och ett samliv präglad av så mycken finhet och nobless som deras, på alla händer. Arbetet gick sin gilla gång som ett urverk, utan att man visste, när arbetet utfördes, och det var ett verkligt "dukkehjem", allt i glada ljusa färger med mjuka fätöljer, kuddar, puffar, pallar överallt framför de obligatoriska öppna spisarna. Men så ha de själva gjort ritningarna till sitt hem, och

minsta småsak var noga genomtänkt. Köket med den vackra spisen, glömmier jag aldrig. Olika arbeten med sina tillbehör voro hänvisade till olika rum, och tillvaron av våra i Sverige s. k. skräpvindar ha de ej en aning om här.

Mrs Coates-Hansen, en av de "föraktade suffragetterna", sköter på detta efterföljansvärda sätt sitt hem på sju rum och kök med endast en jungfru, den präktiga Annie, fin och stilla som hennes matmor, och som även sköter hemmets tvättar en gång i veckan. Mrs Coates-Hansen sticker t. o. m. alla sin mans strumpor, och hon behöver aldrig säga: "alltid när man har som värst, kommer det främmande." Till henne kan man komma vilken dag, vilken tid på dagen man vill och se allt i minsta vrår, och dock är hon suffragett, visserligen ingen av dem som suttit i fängelse, och själv gillar hon icke de senare årens ytterlighetsmetoder, men hon räknar sig som en av dem. Jag skulle önska att till alla dem, som tala emot suffragetterna, kunna säga: kom och se hur ett verkligt suffragetthem ser ut och döm sedan. Och dock är hennes arbete ej endast hemmets. De fattiga i Middlesbrough ha också stora fordringar på henne, hon arbetar bl. a. nämligen i en fattigvårdskommitté, och är det något gott gjort för de fattiga kvinnorna och barnen i Middlesbrough, då veta de att mrs Coates-Hansen haft sin hand med. Och det är underbart att tänka sig denna lilla bräckliga, fina kvinna, ofta så sjuk, att hon knappt kan hålla sig upprätt, tack vare sin okuvliga energi och hänförelse, många gånger ensam stå där och modigt kämpa och genomdriva, att de fattiga kvinnorna få några kronor mer i veckan att leva av. Hon vet vad det gäller för dem och då måste hänsynen för egen del vika för saken.

Ja, det är också en bild av den engelska suffragetten, ett bevis på vad som kan göras med energi och hänförelse och må man säga vad man vill om den engelska suffragetterörelsen, det ligger något stort i att vå-

